K5B SUPISTUMAVERBIT

(päivitelty 8.1.2024)

K KREIKKA https://gen.fi/k.html
K5 VERBIOPPI https://gen.fi/k5.html
K5B OO-VERBIT https://gen.fi/k5b.html
K5B Supistumaverbit
https://gen.fi/k5b-oo-supistumaverbit.html

SISÄLLYSLUETTELO (luonnos)

0. Dokumentteja
1. Supistumaverbit
1.1 Johdanto
1.2 Samanlaiset samanlaisiksi tai samankaltaisiksi
1.3 A- ja e-vokaaleista ensimmäinen voittaa
1.4 O voittaa aina
1.5 Paino
2. Esimerkkejä supistumaverbeistä
3. Poikkeus: ζάω dzaoo, elää

0. DOKUMENTTEJA

Aejmelaeus, Lars: Uuden testamentin kreikan kielioppi. Kirjapaja 2008 (LA)
Blomqvist–Toivanen: Johdatus UT:n kreikkaan. Gaudeamus 1974 [2010] (BT)
s. 35–36 [37–38]
Etymonline (Online Etymology Dictionary)
https://www.etymonline.com/
Liddell & Scott: An Intermediate Greek–English Lexicon. Clarendon Press 1889
http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3atext%3a1999.04.0058
Liljeqvist, Matti: Uuden testamentin sanakirja kreikka–suomi.
Finn Lectura 2007 (MLK)
Liljeqvist, Matti: Vanhan testamentin heprean ja aramean sanakirja.
Finn Lectura 2010 (MLH)
Mozeson, Isaac E.: The Word. The Dictionary That Reveals the Hebrew Source of English. Shapolsky 1989 (Mozeson)
Wiktionary (vapaa sanakirja)
https://www.wiktionary.org/

1. SUPISTUMAVERBIT

1.1 JOHDANTO

Jos verbivartalon viimeisenä kirjaimena ennen taivutuspäätettä on lyhyt

α-, ε- tai ο-vokaali,

niin tällaista verbiä kutsutaan supistumaverbiksi: α, ε ja ο supistuu taivutuspäätteen kanssa. Tekstissä supistumaverbi esiintyy lähes aina supistuneessa muodossa. Sanakirjoissa ja kieliopeissa käytetään teknistä supistumatonta muotoa. Supistumaverbi on aina johdettu jostakin nominista eli se on denominatiivinen verbi.

Vartalon viimeinen kirjain ja taivutuspääte supistuvat seuraavien sääntöjen mukaisesti:

1.2 SAMANLAISET SAMANLAISIKSI TAI SAMANKALTAISIKSI

- jos supistuvissa tavuissa on oomega, niin myös supistumatuotteena on aina oomega

α-α	ᾱ (aa)
ε-ε	ει
ε-ει	ει
ε-η	η
ο-ο	ου
ο-ου	ου
ο-ω	ω

1.3 A- JA E-VOKAALEISTA ENSIMMÄINEN VOITTAA

α-ε	ᾱ
α-ει	ᾳ
α-η	ᾱ
ε-α	η

1.4 O VOITTAA AINA

- jos supistuvissa tavuissa on oomega, niin myös supistumatuotteena on aina

oomega

• jos supistuvissa tavuissa on "oollinen" vokaali ja alfa, niin supistumatuotteena on aina oomega

α-ο	ω
α-ου	ω
α-ω	ω
ε-ο	ου
ε-ου	ου
ε-ω	ω
ο-ε	ου
ο-ει	οι
ο-ο	ου
ο-ου	ου
ο-ω	ω

1.5 PAINO

Supistuvien muotojen painot lasketaan supistumattomista muodoista. Verbien persoona- eli finiittisillä muodoilla paino on yleensä niin kaukana lopusta kuin mahdollista: lyhyeen tavuun loppuvissa kolmanneksi viimeisellä ja pitkään tavuun loppuvissa toiseksi viimeisellä tavulla. Menneen ajan muodoissa olevan augmentin taakse paino ei voi kuitenkaan siirtyä.

Jos paino jää supistuvalle tavulle, niin se merkitään sirkumfleksillä – sikäli jos se on paino-opin mukaan mahdollista.

2. ESIMERKKEJÄ SUPISTUMAVERBEISTÄ

ἀγαπάω rakastaa (sitä, joka ei ansaitse tulla rakastetuksi)

vrt. φιλέω suudella, rakastaa (sitä, joka sen ansaitsee)

ἀγαπά-ω	ἀγαπῶ	παιδεύω
ἀγαπά-εις	ἀγαπᾷς	παιδεύεις

ἀγαπά-ει	ἀγαπᾷ	παιδεύει
ἀγαπά-ομεν	ἀγαπῶμεν	παιδεύομεν
ἀγαπά-ετε	ἀγαπᾶτε	παιδεύετε
ἀγαπά-ουσι(ν)	ἀγαπῶσι(ν)	παιδεύουσι(ν)

μισέω [ῑ] vihata

μισέ-ω	μισῶ
μισέ-εις	μισεῖς
μισέ-ει	μισεῖ
μισέ-ομεν	μισοῦμεν
μισέ-ετε	μισεῖτε
μισέ-ουσι(ν)	μισοῦσι(ν)

πληρόω trans. täyttää, intr. olla täynnä, täyttyä

πληρό-ω	πληρῶ
πληρό-εις	πληροῖς
πληρό-ει	πληροῖ
πληρό-ομεν	πληροῦμεν
πληρό-ετε	πληροῦτε
πληρό-ουσι(ν)	πληροῦσι(ν)

A-supistumaverbejä:

γεννάω (97x) siittää, synnyttää, saada aikaan, pass. syntyä
- γέννα ἡ 0x, LXX 0x suku, syntyperä, laji = γένος τό 21x
  < *gene- PIE synnyttää, siittää
  < קנה kana BH synnyttää, saada aikaan, hankkia itselleen
- vrt. γίνομαι [ῑ] 670x syntyä, tulla joksikin, tapahtua, tulla

ἐπιτιμάω [τῑ] (29x) nuhdella, moittia, varoittaa, kieltää + D
- pref. ἐπί, τιμάω [ῑ] 21x (peläten) kunnioittaa, arvostaa, arvioida

hinta < τιμή [τ̄] ἡ 41x hinta, arvo, kunnia

E-supistumaverbejä (yleisin):

ἀκολουθέω (90x) seurata, kulkea jonkun perässä
- ἀκόλουθος -ον 0x, LXX 2x seuraava, jonkin mukainen
  < pref. yhd. ἀ, κέλευθος ἡ 0x, LXX 0x tie, polku

εὐχαριστέω (38x) kiittää "antaa hyvä suosio"
- εὐχάριστος -ον 1x kiitollinen < pref. εὐ, χάρις -τος fem. 155x suosio, armo, kiitos, suosionosoitus, lahja < χαίρω 74x iloita
  < *gher- (2) PIE haluta, kaivata, to yearn for, to like, want
  < חֵן chen BH mielihyvää tuottava asia: suloisuus, suosio, armo
  < חנן chanan BH olla suosiollinen, armollinen, hyväsydäminen

O-supistumaverbejä (harvinaisin):

δικαιόω (39x) vanhurskauttaa, julistaa vanhurskaaksi/syyttömäksi, osoittaa olevan oikeassa
- δίκαιος 79x vanhurskas < δίκη ἡ 3x Dike (oikeuden jumalatar), rangaistus < *deyk- PIE osoittaa, näyttää, ilmoittaa, to point out, show, speak solemnly < נגד hif. הִגִּיד higid BH ilmoittaa, kertoa

σταυρόω (46x) naulita ristille, ristiinnaulita, surmata
- σταυρός ὁ 27x risti, "seisova, vakaana oleva, luja"
  < adjektiivinen ρος-suff. [*sta- PIE seisoa, asettaa, olla vakaa, tehdä lujaksi; to stand, set down, make or be firm <] (?) נצב (nṣb) hif. הִצִּיב hitsiv BH asettaa, pystyttää, pitää pystyssä

3. POIKKEUS: ζάω DZAOO, ELÄÄ

ζάω elää

ζωή fem. elämä, Elämä (Joh14_06)
> engl. zoo eläintarha

ζά-ω	ζῶ
ζά-εις	ζῇς

ζά-ει	ζῇ
ζά-ομεν	ζῶμεν
ζά-ετε	ζῆτε
ζά-ουσι(ν)	ζῶσι(ν)